

Гуцульщина
національний природний парк

№ 3-4 (88-89)
2024 РОКУ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК

ГУЦУЛЬЩИНА

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВІСНИК НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ГУЦУЛЬЩИНА»

Новий міністр захисту довкілля та природних ресурсів України

Гринчук Світлана Василівна

Народилася 11 листопада 1985 року в м. Чернівці. У 2008 році закінчила Чернівецький торговельно-економічний інститут Державного торговельно-економічного університету, де навчалась за спеціальністю «Фінанси» та отримала кваліфікацію магістра з фінансів.

Кар'єру майбутня пані міністр розпочала в Київському національному торговельно-економічному університеті у 2008 році на посаді викладача фінансового факультету. З 2012 року стала науковим співробітником Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» Національної академії аграрних наук України (НААНУ). Після навчання в аспірантурі НААНУ та захисту дисертації, Світлані Василівні, у травні 2014 року, присуджено науковий ступінь кандидата економічних наук із спеціальності гроші, фінанси та кредит.

5 вересня 2024 року Світлана Гринчук призначена Міністром захисту довкілля та природних ресурсів України.

До цього обіймала посаду заступника Міністра енергетики, а також працювала у Міністерстві захисту довкілля та природних ресурсів України на посаді заступника міністра з питань європейської інтеграції. У її обов'язки входила координація роботи з питань зміни клімату, євроінтеграції, сталого розвитку, енергетичної ефективності та кліматичних фінансів.

Пресслужба Міндовкілля

*З Різдвом Христовим
та прийдешнім
Новим роком!*

Дорогі друзі, колеги, партнери!

Щиро вітаю вас із Різдвом Христовим та Новим роком!

Ці свята несуть у наші серця надію, віру та любов. У цей складний час ми разом крокуємо до спільної мети – нашої Перемоги. Я впевнений, що з Божим благословенням, мужністю наших героїв та нашою єдністю Україна поверне всі свої землі, а мир і спокій запанують у наших домівках.

Нехай Різдвяне світло зігріє кожне серце, наповнить ваші оселі теплом і вірою в краще майбутнє. Нехай Господь оберігає наших захисників, повертає їх живими до рідних, а нам дарує мудрість, сили й терпіння.

Зичу вам і вашим сім'ям здоров'я, достатку, гармонії та незламного духу. Нехай Новий рік стане роком нашої Перемоги та оновлення!

Слава Україні! Христос народився!

Юрій СТЕФУРАК,
директор Національно природного
парку «Гуцульщина»

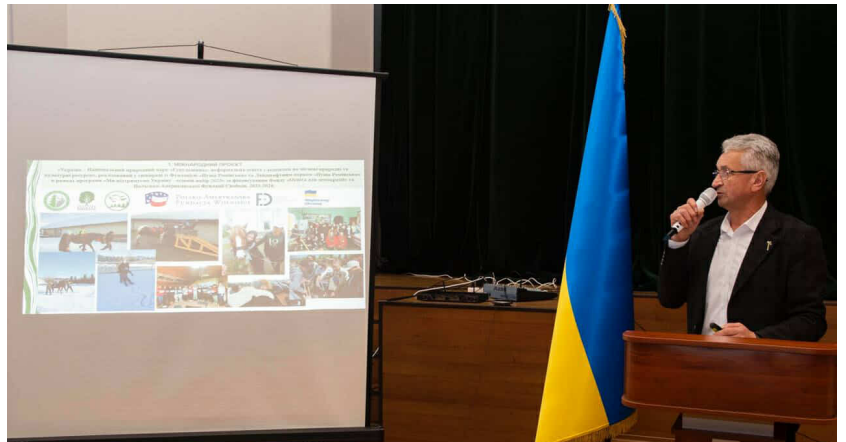
9 грудня у Міністерстві захисту довкілля та природних ресурсів України відбулася зустріч Міністра Світлани Гринчук, за участі заступника Міністра Ольги Юхимчук та Державного секретаря Оксани Сахнацької, з керівниками установ природно-заповідного фонду.

Під час зустрічі було обговорено ключові результати цьогорічної діяльності, проблемні питання функціонування природно-заповідних установ та потенційні виклики 2025 року.

Також, визначено пріоритети на майбутній рік, серед яких: збільшення переліку та якості платних послуг у нацпарках та заповідниках, посилення співпраці з місцевими громадами та міжнародними партнерами, оптимізація діяльності тощо. «Адже розвиток, попри всі перешкоди ворога – це запорука того, що ми вистоїмо», - наголосила Світлана Гринчук.

Ми теж мали нагоду виступити на нараді, презентуючи досвід роботи НПП «Гуцульщина» із особами з інвалідністю та наші досягнення щодо облаштування доступної території і об'єктів для зазначених осіб та інших мало мобільних категорій населення. Також було обговорено з пані Міністром проблемні питання функціонування НПП «Гуцульщина».

Юрій СТЕФУРАК,
директор НПП «Гуцульщина»

Міжнародна премія «Corona Carpatica»

26 вересня цього року Міжнародну премію «Corona Carpatica» у номінації «Екологія», було вручено кандидату біологічних наук, директору Національного природного парку «Гуцульщина» Юрію Стефураку (м. Косів). Нагороду отримано за значний внесок у збереження та дослідження природних і культурних цінностей Карпат.

Ця престижна премія започаткована Творчою асоціацією «Corona Carpatica», Карпатським біосферним заповідником, Карпатською асоціацією національних парків і заповідників (ACANAP, Словаччина) та Міжнародною

асоціацією «Європейська мережа букових лісів» (Німеччина), з метою збереження і примноження культурної та природної спадщини Карпатського регіону.

Щорічна церемонія нагородження проходить у візит-центрі Карпатського біосферного заповідника «Центр Європи» (с. Ділове, Закарпатська область) у межах Днів європейської спадщини в Україні. Лауреатів відзначають дипломами та пам'ятними бронзовими медалями.

З 2021 року премію також отримують українські й європейські вчені-екологи та меценати за їхній вагомий внесок у розви-

ток мистецтва, літератури, природоохоронної діяльності та європейської співпраці.

Адміністрація
НПП «Гуцульщина»

Українські національні парки переймають європейський досвід безбар'єрності. Саме з такою метою, 19-22 серпня представники Міндовкілля, Національних природних парків «Гуцульщина», «Вижницький», «Черемоський» здійснили робочу поїздку до Польщі в межах Міжнародного проєкту «Україна: національні парки доступні для людей з інвалідністю».

Учасники відвідали Національний парк «Розточанський», де польські колеги поділилися досвідом створення безбар'єрної інфраструктури для людей з інвалідністю та маломобільних груп населення. Українська делегація ознайомилася з трьома успішними проєктами: екоосвітньо-музейним центром; еколого-освітньою дендрологічною стежкою, адаптованою для маломобільних відвідувачів; центром відтворення коників польських.

Міжнародний проєкт реалізується у співпраці з Ландшафтним парком «Пуца Ромінська» та співфінансується Польсько-Американським Фондом Свободи в межах програми RITA – «Змі-

ни в регіоні», яку координує Фонд «Освіта для демократії».

Ця ініціатива доповнює Національну стратегію зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, яку активно просуває перша леді України Олена Зеленська. Стратегія спрямована на покращення доступності, зокрема у сфері охорони довкілля, та забезпечення комфортних умов для всіх категорій населення.

Результати поїздки стануть основою для реалізації подібних ініціатив у національних парках України, що сприятиме створенню безбар'єрного середовища та розвитку інклюзивного туризму.

Адміністрація НПП «Гуцульщина»

У співпраці із ландшафтним парком «Пуца Ромінська» (Республіка Польща), триває реалізація проєкту «Україна: національні парки доступні для людей з обмеженими можливостями». Проєкт співфінансується Польсько-Американським Фондом Свободи в межах програми RITA – «Зміни в регіоні», яку реалізує Фонд «Освіта для демократії».

В рамках проєкту, у Маєтку Святого Миколая НПП «Гуцульщина», облаштована вбиральня, доступна для осіб з інвалідністю, а також проведена конференція, присвячена питанням доступності установ та територій ПЗФ для маломобільних груп населення.

Наразі тривають роботи з облаштування екостежки у Маєтку Святого Миколая, яка буде зручною для відвідування людям на колісному кріслі, людям з порушеннями зору, маломобільним групам населення. Це можливо завдяки встановленню на доріжці тактильної плитки, розташування уздовж доріжки стендів із об'ємними експонатами, підписаними шрифтом Брайля, а також, завдяки розміщенню альтанки та лавочок для зручного відпочинку усіх категорій населення.

Проєкт передбачає і написання методичних рекомендацій для установ природно-заповідного фонду України, в яких має висвітлюватися специфіка надання рекреаційних, еколого-освітніх, деяких господарських послуг для осіб з інвалідністю, маломобільних категорій населення, військових ветеранів. При написанні методичних рекомендацій будуть враховані думки осіб з інвалідністю та осіб, які їх виховують чи піклуються, в тому числі ті, що прозвучали під час доповідей на конференції, організованій в рамках цього проєкту. Проблема доступності туристичної інфраструктури в установах ПЗФ є надзвичайно актуальною, відтак реалізація проєкту стане тією рушійною силою, яка дозволить покращити дозвілля маломобільних груп населення на території НПП «Гуцульщина».

більних груп населення на території НПП «Гуцульщина».

Марія ПАСАЙЛЮК,
заступник директора
з наукової роботи
НПП «Гуцульщина»,
координатор проєкту

Завдяки фінансуванню, отриманому в межах Міжнародної кліматичної ініціативи (IKI), яка є частиною кліматичних зобов'язань уряду Німеччини, а також за підтримки Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, Франкфуртське зоологічне товариство // FZS Ukraine

з 1858, придбало 5 автомобілів і 10 мотоциклів для чотирьох національних природних парків Карпатського регіону.

Серед цих установ – Національний природний парк «Гуцульщина», який отримав повнопривідний автомобіль TOYOLLA Hillux та 2 мотоцикли HONDA XR 150LKE і відтепер матиме змогу суттєво підвищити ефективність своєї роботи: проводити моніторинг біорізноманіття, фіксувати стан популяцій видів рослин і тварин; виконувати наукові дослідження у віддалених районах; патрулювати значні території для захисту дикої природи та збереження природних екосистем; проводити; забезпечувати доступність і безпеку роботи з туристами, популяризувати екологічний туризм.

Щиро дякуємо Франкфуртському зоологічному товариству за їхню вагомий підтримку та допомогу у зміцненні природоохоронної діяльності в Карпатському регіоні. Завдяки спільним зусиллям ми робимо важливий крок до збереження унікальної природи Карпат для майбутніх поколінь!

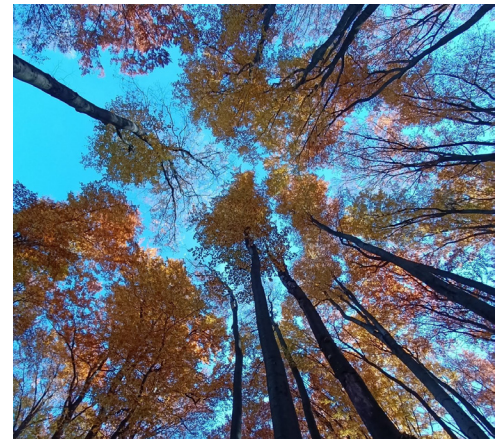
**Адміністрація
НПП «Гуцульщина»**

Осінні зміни 2024

Фенологічні спостереження на території Національного природного парку «Гуцульщина» є основою для моніторингу впливу змін клімату на біологічні системи. Зокрема, впливу на терміни, інтенсивність цвітіння і плодоношення рослин та грибів, поведінки тварин, пожовтіння і опадання хвої і листя дерев. У дубинах рівнинної частини парку, у першій декаді жовтня 2024 року, спостерігалось завершення цвітіння пізньоквітучих видів рослин, а також, активне плодоношення макроміцетів. Пожовтіння листя, характерного для жовтня, не спостерігалось, лише окремі екземпляри безщитника жіночого змінили забарвлення. Така ситуація може бути зумовлена недостаттю вологи на початку осені, що сприяло зміні забарвлення листя у першій декаді вересня і призупиненню цього процесу, після рясних опадів, у середині місяця. У бучинах також, осінні зміни у жовтні ще не помітні. Зокрема, продовжували цвітіння тирлич ваточниковидний, шавлія клейка, глуха кропива крапчаста й інвазивний вид – стенактис однорічний. Упродовж жовтня-

листопада плодоносили види чку – лунарія оживаюча, геріцій коралоподібний, катателазма царська, у низькогірній частині парку часто траплялися червонокнижні земноводні – жаба прудка і саламандра плямиста. Плодоношення макроміцетів влітку було дуже незначним і сильно активізувалося восени. Пожовтіння листя його опадання активізувалося у бучинах наприкінці третьої декади жовтня і відбувалося поступово майже до кінця листопада. На початку грудня, листя верби білої й берези бородавчастої ще до кінця не опало, хвоя модрина європейської повністю пожовтіла, але ще не осипалася. Загалом, осінь 2024 року була досить теплою, з достатнім рівнем зволоження і плавними фенологічними змінами. Різкого зниження температур з формуванням стійкого снігового покриву у першій декаді грудня очікувати не варто.

**Марія ТОМИЧ, завідувач
лабораторії екологічного
моніторингу НПП
«Гуцульщина»**

Вчасне виявлення місць незаконних рубок лісів, є задачею актуальною майже у всьому світі. Також є чимало методів виявлення незаконних рубок, однак, не всі з них забезпечують вчасність виявлення. Зокрема, супутникові знімки майже ідеально можуть виявляти локалізацію ділянок знищеного лісу, але вони мають певні обмеження через їхній відносно тривалий цикл оновлення (особливо в районах із хмарністю). Тому, коли йдеться про оперативне виявлення і оповіщення щодо рубок лісу в режимі майже реального часу, то тут потрібні інші технології. Серед них доцільно виділити акустичні датчики, що можуть уловлювати специфічні звуки бензопил та техніки для валки лісу. Такі системи працюють у режимі майже реального часу і автоматично повідомляють про активність, що може вказувати на незаконні рубки.

Враховуючи необхідність розвитку нових технологій щодо виявлення незаконних рубок, Національним екологічним центром України, в рамках проекту More4Nature, було проведене дослідження, яке спрямоване на виявлення та ідентифікацію місць незаконних рубок саме акустичними методами.

Роботи щодо виявлення та ідентифікації місць незаконних рубок акустичними методами, включаючи такі етапи: 1. Підготовка інструментальних й обчислювальних засобів та методів для проведення польових досліджень. 2. Організація і проведення польових досліджень. 3. Обробка зібраних даних польових досліджень. 4. Представлення результатів, висновків, звіту.

Для проведення робіт були залучені такі засоби: 1. Акустичні записуючі пристрої. 2. Джерело звуку: бензопила ручна Husqvarna 340 XP, рівень шуму 101 дБ, двигун бензиновий, кількість обертів 9000 об/хв (150 Гц), об'єм двигуна 40.8 куб. см, потужність двигуна 2.7 к.с., кількість циліндрів 1, маса 4.7 кг. 3. Програмний інструмент для побудови і аналізу спектрів і спектрограм аудіофайлів: Audacity - вільне багатоплатформове програмне забезпечення редагування і аналізу аудіоданих, орієнтоване на роботу з декількома доріжками, дозволяє виконувати такі функції, як побудова спектру заданого фрагменту та спектрограми.

На кожній точці вимірювання, три прилади типу Song Meter кріпились на стовбурі дерева на висоті біля 1,5 м від поверхні землі. Акустична станція SV200A кріпилась на штативі поруч з трьома

першими. Розміщення акустичного обладнання показано на фотографіях.

Вимірювання проводились наступним чином. Акустичне вимірювальне обладнання розміщалося у задалегідь запланованій точці. Група дослідників розподілялась на дві частини: перша залишалась біля акустичного обладнання, друга рухалась задалегідь покладеним маршрутом від точки вимірювання і в запланованих місцях вмикала джерело шуму — мотопилу. Для увімкнення і вимкнення запису акустичного вимірювального обладнання, синхронно із роботою мотопили, використовувався радіозв'язок.

Дослідження проводились у трьох типах лісів: дубовому з густим підліском, буковому та смерековому без підліску. Як виявилось, у дубовому лісі, на відстані 300 м, людина на слух вже не ідентифікує звук пили. А для букового і смерекового типів лісів, людський слух втрачає звук мотопили десь у проміжку між 300 і 500 м. Тоді як апаратними засобами та завдяки аналізу спектрограми і спектру, вдається виявляти звук мотопили на відстанях більших ніж 500 м. Але вже на відстані 750 м виявити звук мотопили на тлі фону не виявляється можливим.

У дослідженнях були використані чотири акустичні станції: Song Meter Micro, Song Meter Mini 2, Song Meter Mini Bat 2, SV200A. Найкращою за частотним діапазоном виявилась акустична станція SV200A — від 20 Гц до 20 кГц. У решті акустичних станцій частотний діапазон виявився від 150 Гц до 10 кГц. Крім того, Song Meter Micro показав у фоновому спектрі два широкі піки в області 1 і 6 кГц, які не притаманні природному шуму.

Спектр мотопили продемонстрував смугасту частотну структуру з базовою частотою 188 Гц (в режимі поміркованого навантаження мотопили) і з гармоніками, що мали кратність 2, 3, 4, 5, 6, 15. Із збільшенням відстані між джере-

лом звуку та акустичною станцією, швидше затухали високі частоти (на відстані 500 м помітними залишились піки в діапазоні 300–1000 Гц).

Автоматизована ідентифікація звуків техногенного походження, притаманних лісопвалу, лише за ознакою смугастості може бути оманливою. Так в одному із спостережень був зафіксований короткочасний смугастий спектр з базовою частотою 200 Гц і з кратними гармоніками до 1800 Гц. Після докладнішого аналізу і прослуховування, цей звук був ідентифікований як політ мухи, скоріше за все на відстані декількох сантиметрів.

У підсумку можемо зазначити, що виявлення місць незаконних рубок акустичними засобами є дієвим, однак побудова стаціонарної акустичної моніторингової мережі, скоріш за все, стикнеться із суттєвими обмеженнями. Якщо датчики такої мережі розташуватимуться на деревах (тобто в гущині лісу), то відстань виявлення події становитиме близько 500 м, а це означає, що для побудови щільної моніторингової мережі відстань між сусідніми датчиками має не перевищувати $2 \cdot 500 = 1000$ м. Для надійності цю відстань доцільно зменшити до 750 м. Структурним елементом мережі стане рівносторонній трикутник зі стороною 750 м, в кутах якого розміщені акустичні монітори. Тобто, щоб закрити площу у 100 км² буде потрібно більше 200 акустичних станцій. Далі необхідно врахувати, що кожна акустична станція має бути виконана у всепогодному варіанті, має мати автономне живлення і засоби зв'язку для передавання даних. Такі вимоги суттєво збільшать вартість кожної станції. Також, підтримка працездатності і постійне обслуговування мережі додасть суттєвих операційних витрат.

Олег ПОГРІВНИЙ,
начальник науково-дослідного відділу НПП «Гуцульщина»

Вже третій рік поспіль, у Національному природному парку «Гуцульщина», проходить літній природничий табір для дітей військовослужбовців, організований за підтримки Франкфуртського зоологічного товариства. Цього року до команди «Друзів природи» долучилося 20 юних дослідників, які, упродовж 7-9 серпня, провели три дні наповнені відкриттями та пригодами, в самому серці Карпатської природи.

Програма табору була насиченою й цікавою. Діти брали участь у квестах, екскурсіях, екозаняттях і рухливих іграх на природі. Вони досліджували флору та фауну Карпат, вивчали видовий склад лісів, знайомилися з лісовою екосистемою, а також

здобували практичні навички відповідального туризму і таборування. Малеча, також, дізналася про роботу природоохоронців та важливість збереження біорізноманіття. Учасники табору відвідали цікаві локації Парку, зокрема: науково-просвітницький центр; музейно-креативний простір «Гуцульська світлиця»; центр гуцульського коня «Гуцулик»; еколого-освітню стежку «На полонину Росохата»; рекреаційне містечко «Шешори»; Маєток Святого Миколая.

На завершення табору діти отримали пам'ятні значки й наліпки «Друзі природи», урочисто пообіцявши берегти природу та дбайливо ставитися до навколишнього середовища.

Такі заходи вкотре доводять, що активне дозвілля в поєднанні з екологічною освітою – це найкращий спосіб формувати у дітей відповідальне ставлення до природи, поглиблювати їхні знання про екосистеми та зміцнювати зв'язок із довкіллям.

Дякуючи підтримці Франкфуртського зоологічного товариства, табір «Друзі природи» став доброю традицією літнього відпочинку в НПП «Гуцульщина», тим осередком, в якому дітей залучають до захопливого світу досліджень і турботи про природу

Уляна БАГРІЙЧУК,
начальник відділу
еколого-освітньої роботи
НПП «Гуцульщина»

Екологічне маркування і дії: подорож до свідомого вибору

Екологічне маркування — це твердження, яке висвітлює екологічні аспекти товару, послуги, матеріалу чи об'єкта будівництва. Має на меті інформувати споживача в стислій і доступній формі про перевірені та підтвержені екологічні характеристики або переваги об'єкта маркування.

На території парку зі шкільним ПНДВ Шешорської гімназії ім. В. Чорновола відбувся захопливий квест на тему екологічного маркування. Цей інтерактивний захід поєднав знання, творчість і практичні завдання. П'ять станцій стали майданчиками для вивчення важливої теми про екологію та свідомий вибір у повсякденному житті.

Що відбувалося на станціях?

Станція 1: «Впізнай маркування» - шукали екомаркування на продуктах.

Станція 2: «Використай смартфон та дізнайся цікаве!» - сканували логотипи через додаток Ecolabel Guide.

Станція 3: «Екологічний магазин» - обирали товари з маркуванням та вивчали їх особливості.

Станція 4: «Екологічний пазл» - дізнавались про грінвошинг.

Станція 5: «Еко-комікс» - створювали креативні історії про екологічне маркування.

Учасники дізналися, як обирати екологічні товари та уникати грінвошингу. Кожен учасник розширив свої знання про екомаркування та отримав практичні навички екологічного вибору.

Цей квест допоміг ще більше зблизити дітей із темою свідомого споживання та турботи про планету.

Ольга ДИМЧЕНКО,
провідний фахівець відділу
еколого-освітньої роботи
НПП «Гуцульщина»

На території Національного природного парку «Вишницький», відбувся ще один цікавий захід для екоосвітян — одноденний тренінг «Екозаняття на природі», організований з метою розвитку екологічної освіти за підтримки Франкфуртського зоологічного товариства.

Заняття проводились безпосередньо на природі, де діти активно взаємодіяли з довкіллям: розпізнавали природні матеріали на дотик, грали в інтерактивні ігри «Кубик Блума» та «Хто я?». Особливо захоплюючим виявилось визначення чистоти води методом біоіндикації.

Чисте гірське повітря, краєзнавчі дослідження та активні пошукові завдання допомагали дітям розвивати витривалість, стійкість, командну роботу, взаємоповагу, взаємодопомогу й відповідальність, формуючи сильний характер.

Такі навчальні заходи — це чудова нагода для обміну досвідом, вдосконалення практичних

навичок, отримання нових знань і внеску у збереження природи для майбутніх поколінь.

Щиро дякуємо Франкфуртському зоологічному товариству в Україні (FZS Ukraine) за наданий інвентар для еколого-просвітницької роботи та багаторічну плідну співпрацю!

Уляна БАГРІЙЧУК,
начальник відділу еколого-освітньої роботи
НПП «Гуцульщина»

Впровадження стандартів «Зелений офіс»

7-9 листопада відбувся навчальний семінар, присвячений впровадженню європейських та міжнародних стандартів екологічного управління для підвищення сталості національних природних парків України. Захід було організувано НПП «Верховинський» та Всеукраїнською громадською організацією «Жива планета» за підтримки Міндовкілля, Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління, а також технічного комітету ТК 82 «Охорона довкілля».

У семінарі взяли участь заступник Міністра захисту довкілля та природних ресурсів України Сергій Власенко, радник Міністра Леся Чиборак, президент ВГО «Жива планета» Світлана Берзіна, депутати місцевих рад, директори

національних природних парків та представники громадських організацій.

Серед учасників були провідні фахівці природоохоронної сфери, державних установ та екологічні експерти.

Особливий акцент, під час заходу, було зроблено на важливості сертифікації за стандартом «Зелений офіс». Учасники зазначили, що його впровадження сприятиме покращенню системи екологічного управління та підвищенню ефективності роботи природоохоронних установ.

На семінарі відбувся обмін досвідом і напрацювання ефективних рішень, які сприятимуть підвищенню рівня екологічної відповідальності у сфері туризму та природоохоронної діяльності. На

завершення учасники отримали сертифікати з підвищення кваліфікації «Стандарт «Зелений офіс» та екологічні критерії оцінювання послуг тимчасового розміщення для сталого розвитку національних природних парків»

Ольга ДИМЧЕНКО,
провідний фахівець відділу
еколого - освітньої роботи
НПП «Гуцульщина»

Знакування туристичних маршрутів – це важливий елемент організації активного туризму, який сприяє безпеці, зручності та збереженню природного середовища. Добре позначені маршрути полегшують орієнтацію на місцевості, дозволяючи туристам отримати максимум задоволення від подорожі без зайвих ризиків.

На теренах НПП «Гуцульщина» прознаковано чималу кількість різних маршрутів, серед яких валову частку займають екостежки. За кількістю та різноманіттям маршрутів (12 екостежок, 1 туристичний, 1 велосипедний, 1 кінний) наша установа посідає перші позиції серед Парків країни. Маршрути знакуються переважно на вилучених територіях, деякі з них частково пролягають на територіях без вилучення, чи територіях місцевих міських/сільських/селищних рад. Для знакування маршрутів поза територією Парку та з метою збільшення туристичної привабливості Косівщини, відділом рекреації налагоджену тісну співпрацю із місцевими громадами.

Так, в рамках співпраці із Яблу-

нівською громадою, минулого року прознаковано туристичний маршрут до озера Лебедин, який бере початок від кільцевої розв'язки у селі Стопчатів. А цього року, у співпраці із Косівською громадою, прознаковано маршрут до древнього мегалітичного комплексу Терношорська Лада. Знакування такого маршруту було вкрай необхідним, оскільки Терношорська Лада є надзвичайно популярною серед відвідувачів, які часто-густо блукали присілкою Безулька села Яворів, намагаючись віднайти дорогу до древнього сакрального каміння.

Маршрут до Лади бере початок від дороги Р24 біля повороту до с. Снідавка, знаковий зеленою маркою на білому фоні. Вздовж маршруту встановлено три нові вказівники напрямку руху, а один вказівник відреставровано. Незабаром планується встановлення інформаційного стенду про туристичний об'єкт – Терношорську Ладу.

Юлія СТРИНАДЮК,
заступник начальника відділу
рекреації НПП «Гуцульщина»

Майстеркласи в Гуцульській світлиці

Збереження культурної спадщини є ключовим завданням для будь-якої нації, оскільки саме в ній закладені основи ідентичності, цінностей та традицій народу. У сучасному глобалізованому світі, де технології та урбанізація сприяють змішуванню культур і часто витісняють традиційні практики, збереження культурної спадщини набуває особливого значення. Одним із ефективних способів збереження та популяризації культурної спадщини є проведення майстеркласів. Ця форма навчання та взаємодії дозволяє передавати традиційні знання й навички між поколіннями, сприяючи не лише їх збереженню, а й актуалізації в сучасному світі.

На Косівщині, краю самобутніх традицій та ремесл, майстеркласи надзвичайно поширені серед місцевих майстрів (гончарів, мосяжників, ткачів, різьбярів та ін.), також їх організують у музеях, на базі навчальних закладів тощо. Не відстає у цьому відношенні і наша Гуцульська світлиця. Так, за час функціонування музейно-креативного простору ми мали нагоду організувати та провести понад тридцять тематичних майстеркласів для відвідувачів. Своєї вміння, знання та досвід тут неодноразово демонструвала майстриня із ліп-

лення сирного коника – пані Марія з с.Шепіт. Під наставництвом талановитого мисткині Віри Борис, в нашій Світлиці розписувалися писанки. А учасники майстеркласу із вишивки, під керівництвом молоді майстрині Люби Свирид, опанували досить складну техніку – так званий «кручений/кучерявий шов», яким традиційно вишивали чудові вербовецькі рукавички. Також, фахівцями відділу рекреації для відвідувачів були проведені майстеркласи із виготовлення різдвяного павука та стрітенської свічки, а найбільш популярними серед дитячої аудиторії є майстерки із вибійки на тканині та ткацтва.

Тішить те, що серед усіх учасників майстеркласів найбільша частка припадає саме на дітей. Завдяки цим заняттям молодь отримує не лише нові навички, а й занурюється в багатий світ культури свого народу, вчиться цінувати традиції й творчо мислити. Вплив таких заходів надзвичайно багатогранний.

Отже, майстеркласи є потужним інструментом збереження культурної спадщини, розвитку творчості та популяризації майстрів, музеїв, мистецьких та креативних просторів тощо. Проведення різноманітних майстерок у Гуцульській світлиці перетворює її на

живий і динамічний простір для навчання й натхнення, поєднання традицій та сучасності. Завдяки таким ініціативам культурна спадщина стає доступнішою, а процес її збереження – інтерактивним і захопливим.

Надія КОПЕР,
начальник відділу рекреації
НПП «Гуцульщина»

Маєток Святого Миколая Національного природного парку Гуцульщина – це не просто успішний проект, а добра історія, яка вже два десятиліття вселяє віру та добро у серця наших відвідувачів. Це про те, що дуже актуально сьогодні. Тут ми зберігаємо та розповсюджуємо українську традицію, вчимо щирості та милосердя, даруємо віру.

Вже кілька років поспіль українці торують важким шляхом, але ми сильні і незламні і незважаючи ні на що намагаємося зробити все, щоб подарувати щасливі миті дитинства нашим діткам.

Цьогоріч до Маєтку Святого Миколая завітало понад 12 тис відвідувачів. Левова частка відвідувачів припадає на листопад-грудень.

У цей час, помічниками Святого Миколая стають більшість працівників парку, щоб усі охочі могли завітати до нас, оглянути будинок, де живе Миколай, відвідати майстерню та зробити ялинкове прикрасу власноруч і звичайно зустрінитися з господарем маєтку.

Святий Миколай, радо зустрічає всіх відвідувачів на порозі своєї світлиці, знаходить час, щоб зі всіма поспілкуватися, потішити гостинцями та зробити пам'ятне фото.

День Святого Миколая - улюблене свято малечі. І хоча фестивалі зараз не на часі, ми, слідуючи добрій традиції, продовжуємо організовувати святкове дійство для дітей. В цей час у нашому Маєтку особливо атмосферно і людно. Сотні дітей та батьків, як з нашого регіону, так і з інших областей України приїжджають, щоб зустрітися з Миколаєм.

Цього року свято, як годиться, розпочалось із молитви за українське військо та переможний мир.

У святкуванні взяли участь в.о. голови Косівської районної державної адміністрації Василь Жмендак, голова Косівської районної ради Ганна Думітрак, заступник голови Косівської міської ради Володимир Петричук.

В цей день працівниками Будинку культури та дозвілля Косівської міської ради для діточок була організовано дитяче естрадне, розважально-ігрове свято «Миколаю, Миколаю, я тебе чекаю, тебе люблю, тебе кличу, тебе виглядаю».

На підтримку Збройних Сил України, працівники парку організували благодійний ярмарок. Усі, хто завітав

до Маєтку, мали можливість придбати домашню випічку та іграшки ручної роботи. Загалом на потреби наших Захисників вдалося зібрати понад 9 тисяч гривень, які будуть передані волонтерам, для закриття нагальних потреб.

В цей день, гості Маєтку мали змогу познайомитися з нашими кониками гуцульської породи, погладити їх, покататись верхи і у бричці.

Діти загиблих героїв та інших соціально незахищених груп населення, завдяки Косівській, Рожнівській та Кутській громадам, отримали солодкі дарунки від Миколая.

Завершилося свято запалюванням традиційної миколаївської ватри та пригощанням карпатським чаєм і солодощами.

Василь ПАВЛЮК,
начальника відділу РВВ ЕПЦ
Маєток Святого Миколая»
НПП «Гуцульщина»

У Національному природному парку «Гуцульщина», що в Карпатах, за сприяння Франкфуртського зоологічного товариства, функціонує унікальний центр «Гуцулик», де гуцульські коні відіграють важливу роль у реабілітації українських захисників. Ці невеликі, але надзвичайно витривалі тварини допомагають військовим відновити фізичні та психологічні сили, дарують нові емоції й мотивацію для подальшої боротьби.

Коні гуцульської породи з'явилися в національному парку у 2010 році, вони славляться своєю стійкістю та адаптацією до складних гірських умов. Перші згадки про них датуються XVII століттям, а після Першої світової війни вони стали незамінними для транспортування військової амуніції в Карпатах. Завдяки проєктам відродження, сьогодні ці коні не лише зберігаються, а й активно використовуються для іпотерапії – лікувальної верхової їзди.

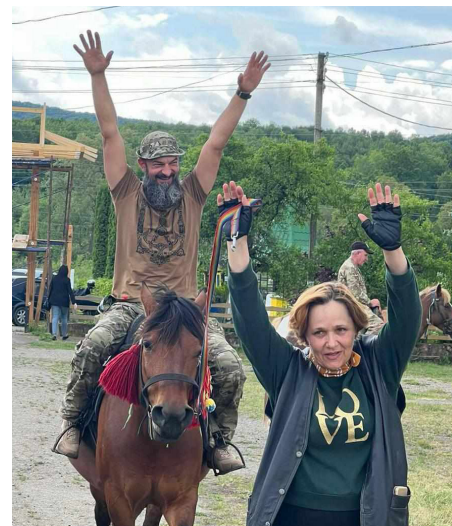
Фахівці центру наголошують на унікальній здатності цих тварин відчувати людей. Гуцульські коні, як і їхні вершники, мають свій «характер» і вимагають довіри. Як розповідає наукова співробітниця парку Ірина Стефурак, кінь може відчувати страх або силу в людині, і саме це визначає їхню взаємодію.

Завдяки центру «Гуцулик», українські військові, які проходять реабілітацію на Косівщині, змогли знайти психологічний спокій і насагу для життя. Тут серед мальовничих карпатських краєвидів вони проходять курси реабілітації, беруть участь у кінних прогулянках і просто відпочивають у колі природи й тварин.

За словами ветеранів, перебування в Карпатах і спілкування з кіньми допомагає на деякий час забути про жахіття війни, знайти внутрішній баланс і відновити сили. Один із захисників, Олександр, каже: «Найважливіше – залишитись людиною. А тут це стає можливим». Сьогодні центр планує розширюватись, створюючи нові маршрути для верхової їзди та облаштовуючи сучасний кінний манеж. Але найголовніше – гуцульські коні продовжують дарувати людям надію та силу жити далі.

За повідомленням Укрінформ

З настанням осінньо-зимового періоду завжди актуальним постає питання щодо забезпечення дровами жителів, окремих установ та організацій місцевих громад. Адже Косівщина – це гірський регіон, в якому більшість сіл не газифіковані та потребують значних обсягів дров'яної деревини для опалення та приготування їжі. Провівши не складні підрахунки кількості садиб та середнього споживання дров на сім'ю, можна з впевненістю сказати, що потреба в дровах вимірюється кількома десятками тисяч кубометрів на рік. Де ж взяти таку кількість дров?

На території Косівського району працюють три підприємства, в яких населення може придбати дрова – це НПП «Гуцульщина», філія «Кутське лісове господарство» ДП «Ліси України» та Косівське РП «Райагроліс». Слід зауважити, що значна частина території цих підприємств відноситься до природно-заповідного фонду України (вся вилучена територія НПП «Гуцульщина»), що в свою чергу накладає певні обмеження на заготівлю деревини.

За даними Державного підприємства «Лісогосподарський Інноваційно-Аналітичний Центр», станом на 01 грудня 2024 року підприємствами району виписано лісорубних квитків на заготівлю деревини в кількості: 1) НПП «Гуцульщина» - 1678 м³; 2) філія «Кутське лісове господарство» ДП «Ліси України» - 3555 м³; 3) Косівське РП «Райагроліс» - 1114 м³.

Дана кількість деревини явно недостатня для покриття потреб населення Косівського району. Відтак, постає питання як забезпечити необхідну кількість дров'яної сировини?

Перш за все, логічним видається міркування щодо збільшення об'ємів заготівлі деревини підприємствами району. Однак, збільшення заготівлі натикається на ряд перепон, які потребують вирішення. Так, Косівське РП «Райагроліс», через значні борги, не може завершити виготовлення актуальних матеріалів лісовпорядкування, без яких не можливе призначення ділянок в рубку. У філії «Кутське лісове господарство» ДП «Ліси України», вже другий рік йде реорганізація підприємства. При цьому, відбувається дуже велика текучість кадрів, що не сприяє виконанню поставлених на підприємство завдань, в т.ч. і щодо погодження рубок. Ймовірно, підприємство, з 2025 року, припинить своє існування. А

в НПП «Гуцульщина», значна частина території відноситься до заповідної зони (24%) - де заборонено проводити будь-які рубки та зони регульованої рекреації (49%) - де значно обмежені рубки. Зокрема, тут не можна рубати дерева вражені раковими хворобами, гниллю, некрозами, судинними хворобами, грибами, що не дає можливості значно наростити заготівлю деревини.

Другим рішенням, щодо збільшення об'ємів заготівлі, могло б стати завезення дров з інших регіонів та збереження власних лісів. Даним шляхом пішли заклади освіти Косівської громади, які, через аукціони, закупили дрова в центральних регіонах України. Однак, для пересічних громадян, доставка таких дров є непомірною в грошовому еквіваленті. Так, за один метр кубічний дров потрібно заплатити більше тисячі гривень, при цьому, доставка обійдеться у понад десять тисяч гривень. З середньою зарплатою близько десяти тисяч гривень та середньою пенсією у дві з половиною тисячі гривень в місяць, дозволити собі купівлю восьми метрів кубічних дров за ціною під двадцять тисяч, не може собі дозволити більшість населення району.

Ще одним рішенням могло б бути повернення дрібного відпуску дров'яної деревини для гірських населених пунктів. Більшість горян не розуміють, чому вони не можуть зрубати всохлу смереку біля своєї хати, яка через декілька років все одно струхлявіє, впаде та зогніє. Лісогосподарським підприємствам, через складну систему погоджень, не вигідно відводити в рубку 1-3 дерев, які всохли на ділянці, а дозволити рубати місцевим жителям, через систему дріб-

ного відпуску, який був в 90-х роках - заборонено законодавством. Ця система була сильно дискредитована через значні зловживання, однак, на даному етапі, необхідно розробити нову з ефективнішим контролем.

Тож населення часто змушене вибирати третій шлях – купівля дров в «чорних лісорубів», які привозять їх значно дешевше, але без документів. Для боротьби з такою заготівлею деревини, Верховною радою України було прийнято нашумілий в соцмережах законопроект, який передбачає адміністративну та кримінальну відповідальність за зберігання, перевезення та збут дров без належних документів. На разі він не підписаний Президентом України та не вступив в дію. Однак, наслідки такого законопроекту вже відчують працівники природно-заповідного фонду та НПП «Гуцульщина», зокрема. Так, значно активізувалися «екоактивісти», які знаючи, що в більшості населення гірських регіонів немає документів на дрова, ведуть активну кампанію в якій звинувачують в цьому природно-заповідний фонд. Також озвучують тези про те, що якби не було територій та об'єктів ПЗФ, то проведення рубок було б полегшеним і дров було б більше.

Отже, для вирішення проблем із заготівлею дров для населення, необхідно терміново почати діалог між владою та громадами, щоб знайти той баланс між потребами сьогодення та збереженням природи для майбутніх поколінь.

Андрій МАТІЙЧУК,
начальник відділу ДО ПЗФ
НПП «Гуцульщини»

Butyriboletus appendiculatus (Schaeff.) D. Arora & J.L. Frank

Шапочка опукла або розпростерта, коричнева або жовтувато-коричнева діаметром 6-20 см. Має суху або трохи липку текстуру поверхні, на якій з віком можуть утворюватися тріщини.

Гіменофор трубчастий. Трубочки яскраво-жовті. Пори на нижній поверхні шапки масляно-жовті, при ушкодженні можуть синіти, здебільшого у молодих екземплярів.

Відбиток спор темно-оливково-коричневий. Спори мають еліпсоїдну або веретеноподібну форму, гладкі, розміром 12-15 на 3,5-5 мкм.

Шапочка опукла або розпростерта, коричнева або жовтувато-коричнева діаметром 6-20 см. Має суху або трохи липку текстуру поверхні, на якій з віком можуть утворюватися тріщини.

Ніжка має довжину 5-15 см і товщину 2-6 см у верхній частині біля місця прикріплення до шапочки, товстіша та звужена до основи. Колір ніжки жовтий, іноді з'являються плями від коричневого до червонуватого кольору, у верхній частині має дрібну сіточку.

Гриб має дуже тверду жовтувату м'якоть, яка може повільно синіти при надрізах або пошкодженнях. Смак та запах грибний.

Істівний. Утворює ектомікоризу з буком лісовим та дубом звичайним. Ростає зазвичай поодиноким або невеликими групами з середини червня до жовтня.

Поширення в НПП «Гуцульщина». Урочища: Голиця, Каменистий, Коров'як, Лебедин, Хоминський.

Поширення в Українських Карпатах: зареєстрований тільки на території НПП «Гуцульщина».

Вітальні знаки

У НПП «Гуцульщина» встановлено нові великі вітальні знаки.

Таких знаків встановлено 7 при в'їзді з різних сторін на територію Парку.

Стенди розроблені відповідно до єдиного бренду-буку та гармонійно вписуються у ландшафт. Окрім вітального значення, вони виконують функцію навігації та позначають межу природоохоронної території.

Дякуємо Франкфуртське зоологічне товариство в Україні // FZS Ukraine за сприяння у виготовленні та встановленні вітальних в'їзних знаків на територію НПП «Гуцульщина».

Вітаємо ювілярів НПП «Гуцульщина»

Мельничук Юрій Юрійович з 60-річчям
 Подюк Лідія Михайлівна
 Свирид Ганна Дмитрівна
 Якібчук Петро Михайлович з 55-річчям
 Різум Іван Миколайович з 45-річчям
 Бейсюк Володимир Юрійович з 35-річчям
 Моканюк Микола Миколайович з 25-річчям

Засновник і видавець НПП «Гуцульщина»
 Свідоцтво про державну реєстрацію
 ІФ №512 від 12.03.2004 року
 Наша адреса:
 вул. Дружби, 84 м. Косів
 Івано-Франківська область;
 тел./факс (03478) 2-37-09

Вісник засновано 27 вересня 2002 року
 Видруковано
 Шеф-редактор
 Юрій Стефурак
 Редактор
 Надія Копер
 Комп'ютерний дизайнер та верстка
 Ольга Димченко

Офіційний сайт НПП «Гуцульщина»
<https://hutsulshchyna-park.in.ua/>
 Слідкуйте за нашими оновленнями:
<https://www.facebook.com/hutsulshchyna.park/>
 Автори фотографій:
 Франкфуртське зоологічне товариство в Україні // FZS Ukraine, Юрій Рильчук, пресслужба Міндовкілля, НЕЦУ, НПП «Гуцульщина»